

När knoppar brister

Om någon trodde att det var lätt att vara tonåring – kanske en visning av den franska filmen *När knoppar brister* kan nyansera bilden. Filmen berättar på ett fantasi-fullt sätt om alla de rädslor, fantasier, drömmar och frustrationer som bor i en tonåringskropp.

Rekommenderad från högstadiet

En filmhandledning av
ANNA HEDELIUS

Filmens handling

Roudoudou är snart femton och bor utanför Paris. Hon är fortfarande oskuld och har inte ens fått mens, men trots det ständigt sysselsatt med funderingar kring sin begynnande sexualitet. Hon är hemligt förälskad i den betydligt äldre killen Paulo, som hon träffar på det dagliga tåg hon tar till Paris. Hon åmar sig och deklamerar kärleksdikter för att få honom att bli intresserad.

Roudoudous mamma tycker att dottern har en överaktiv fantasi och betalar en psykolog för att hon ska få hjälp med sina funderingar. Roudoudou vill inte ha hjälp så hon låter kompisen Lila gå i hennes ställe, medan hon själv sitter i väntrummet med jämnåriga Romain, som går hos psykologen för depression.

Lila är omtyckt av killarna, bor i Paris och har både mens och bröst.

Roudoudou, som tycker att hon saknar alla dessa egenskaper, beundrar Lila och mumlar besvärjelser för att bli lika kvinnlig. Då hon råkar hamna i en filmad undersökning om tonåringars sexvanor låter hon sina fantasier ta överhanden och ljuger vitt och brett om sina sexuella erövringar.

Lila har ett förhållande med Roudoudous äldre bror Jojo. Roudoudou får veta det då hon en kväll tjuvlyssnar när de två har telefonsex. I sina nattliga drömmar får Roudoudou stora bröst precis som hon har önskat sig, men nästa morgon påpekar brorsan att bara det ena bröstet har växt, vilket gör henne både upprörd och orolig.

Den doktor hon söker upp med sitt problem ser dock inte särskilt allvarligt på saken. Roudoudou blir något lugnare, men passar på tillfället att ställa honom en samling elementära frågor

Roudoudou och Romain letar efter sin identitet i livet och i sexualiteten. I rollerna Julie Durand & Alexis Roucout.

om sex, som hon har gått och funderat på. För att komma ihåg svaren filmar hon dem. Men när den överraskande läkaren samlar sig och gör sig klar att ge henne en lektion om blommor och bin backar hon ur och måste gå.

Nästa natt drömmer hon att hon är enbröstad, men att Paulo tycker att det är fantastiskt vackert och att hon får vara med i tv för sitt speciella utseende.

I familjens badrum där alla är samlade för morgontoaletts fortsätter hon så sin undersökande journalistik kring sexualitet. Familjemedlemmarna blir slutligen besvärade av hennes närgångna frågor och Roudoudou flyr i vredesmod därifrån.

När hon senare kommer hem är Paulo i huset. Roudoudou tror att han har kommit för att träffa henne och försöker se förförisk ut under deras gemensamma mellanmål. Hon går upp till sitt rum och väntar på att han ska följa efter, men mitt i alltihop kommer hennes mamma Jeanne hem. Det visar sig att Jeanne har hyrt in Paulo för att städa. Roudoudou blir arg och anklagar mamman för att ha förstört hennes uppväxt. När Paulo går bjuder han in familjen till sin 30-årsfest.

Vid middagen samma kväll känner sig Roudoudou ensam och övergiven. Jojo har Lila på besök. De vänslas, liksom mamman och pappan. Roudoudou skriker i frustration. Om natten drömmer

hon om Paulos fest. Hon har stora bröst och har sex med Paulo. Fadern väcker henne mitt i det sköna. Han får en varm kram av sin dotter.

Roudoudou, Lila och Jojo går till Paulos fest. Han är föga intresserad av Roudoudou eller hennes present. När hon ber honom öppna och han hittar en katt i paketet blir han arg, eftersom han är allergisk. Roudoudou känner sig misslyckad och springer till toan och låser in sig. Där passar hon på att prova husets förråd av tamponger. Hon läser bruksanvisningen och försöker göra som det står, men ramlar ihop på golvet.

På undervåningen dansar Paulo med Lila. Stämningen är hög, då intervjun med Roudoudou plötsligt visas på tv. Alla festdeltagare hör hur hon ljuger om sin sexdebut vid nio års ålder och om hur hon legat med både killar och tjejer och hur hon nu har en 30-årig kille, som hon ständigt har sex med. Då hon kommer ned för trappan blir hon hånad och utskrattad av alla. Hon börjar slå omkring sig och klär av sig alla sina kläder inför Paulo.

Några dagar senare träffar Roudoudou Paulo på gatan. Han ber om ursäkt, men hon viftar bort det. "Jag var bara en smula ung", säger hon. Så ser hon Romain och skyndar efter honom.

Romain, lika sökande som Roudoudou, hittar ett anslag om telefonsex och ringer genast. Roudoudou står utanför

telefonkiosken och filmar. Han lägger på då tjejen i luren börjar stöna.

Romain irrar runt i horkvarteren. Då han kommer hem kliver han i badrummet där mamman står och duschar. Han påstår att han inget sett, men efteråt plockar han upp hennes köns-
hår och klistrar in i en porrtidning.

Tillsammans med kompisen Francis pratar han om och utforskar sexualiteten. De misstänker att deras mammor har ett lesbiskt förhållande och när de båda kvinnorna går på promenad stan-
nar pojkbarnen hemma och runkar. De hjälper varandra.

När mammorna kommer hem har killarna bestämt sig för att ha sex med dem. De fyra går ut och dansar tillsammans och pojkarna fortsätter fantisera om att förföra varandras respektive mammor. Men mammorna nekar båda till deras önsknings. Efteråt skäms Romain och Francis för vad de har sagt till mammorna. De klottrar obscena ord på hallväggen och flyr sedan hemifrån.

Romain börjar fantisera om Roudoudou. Han skriver ett brev späckat med runda ord till henne. De träffas av en slump på stan. Han får bära hennes kassar och låtsas tappa brevet. Hon hittar det och läser förtjust.

En äldre man, som pojkarna träffar på sin väg låtsas vara intresserad av dem till sitt fotbollslag, men försöker istället våldta Romain, som dock lyckas fly. Händelsen gör att pojkarna börjar längta efter sina mammor. Francis ringer från en bar för att säga att de kommer att komma hem. De slår nattläger på en idrottsplats, medan Roudoudou somnar hemma i sängen med Romains brev vid sin sida.

De två träffas då Roudoudou är med i en dansuppvissning som Romain och Francis ser. Romain drömmer om att det är han som är den manlige dansaren. Efteråt möts de två i gymnasalen. De rör sig båda fumligt och nervöst, vet inte var de ska göra av armarna. Roudoudou hänger sig raklång i ribbstolen medan Romain fingrar mellan hennes ben. Hon säger att hon vill ha sex med honom.

Hemma hos henne letar hon reda på pappans kondomer. Romain vet inte hur han ska använda dem, så han söker upp toan för att läsa på. Han drabbas av dåligt självförtroende, men de två börjar ändå kyssas och hångla. Romain fryser och Roudoudou får gnugga honom varm. Till slut kräks han på henne. ”Du måste ha blivit förkyld”, säger hon obesvärat och sjunger sedan i duschen då hon tvättar av sig.

De har blivit ett par och tycks trivas

med det. De tittar på porrfilm och skrattar. Senare i sängen läser de en närmast teknisk beskrivning över hur ett samlag fungerar. Roudoudou frågar Romain om han redan haft sex. ”Massor med gånger”, svarar han och låtsas obesvärad av frågan hur många gånger. ”Jag har aldrig räknat”, säger han.

Att vara tonåring

Roudoudou är tonåring och det är tydligt både på insidan och utsidan. En gänglig och tanig kropp, som snart ska förändras och få former, ett sökande efter egen identitet och ett eget beteende. Inombords är allt i uppror. Ingenting känns normalt. Hon slits mellan känslorna av att vara en liten flicka som behöver sina föräldrar och en vuxen kvinna som vill vara i fred och inte kramas och kela på barnets sätt.

För Roudoudou, liksom för så många andra i hennes ålder, är tonårstiden en prövning. Hon vill att tiden ska gå, hon vill växa upp. Hon väntar på någonting som ska göra hennes tillvaro mer balanserad, hon väntar på menssen och bröstet som ska göra henne till en fullfjädrad kvinna, hon väntar på någon att älska och bli älskad av. Humöret växlar. Ena stunden är hon glad och fnissig, i nästa sekund får hon ett våldsamt utbrott. Hand i hand med de kroppsliga förändringarna går fantasierna om det vuxna livets fröjder. Sexualiteten vaknar, men vaknar gör också alla frågor. Hur gör man? Kan jag? Vad vill jag?

Tillsammans med kompisen Lila experimenterar hon sexuellt, men de blir ganska snart fulla i skratt då de försöker kyssas. I stället kastar hon sig över Romain och kysser honom i psykologens väntrum, men när han både svarar på hennes invit och snart blir framfusig drar hon sig undan av rädsla.

Romain är också en sökare. Han går till psykologen för depression och tycks vara väldigt osäker på sig själv och sin identitet. Flera gånger siktar han en imaginär pistol mot sin tinning, låter den gå av och faller ned i en hög på golvet. Än så länge är självmordstankarna bara en lek. Han är, liksom Roudoudou, ett gängligt och förvuxet barn i en alltmer tränande kropp. Han och kompiserna Francis runkar av varandra och oundvikligen kommer tankarna på sexuell identitet in i bilden. Är det vi gör smutsigt? Är jag bög? Som för att bevisa sin manlighet utmanar de varandras respektive mammor (de kvinnor som de misstänker är lesbiska) sexuellt, men blir snart nedtagna på jorden. Mammorna förklarar – sex

handlar inte bara om brunst utan även om känslor... och förresten har Francis inte ens stånd som han påstår, påpekar Romains mamma för honom.

När Roudoudou och Romain blir ett par borde allting kunna vara gott och väl. Två jämlikar som tillsammans kan utforska kärleken och sexualiteten. Men i de första trevande försöken vägar ingen av dem ändå vara helt ärlig. De låtsas vara mer vuxna och erfarna än de är. Roudoudou rabblar de fraser hon tror hör ett förhållande till: ”Tänk att du är här i mitt hem, jag svävar på moln. Allt är lätt med dig”, fast hon nog inte tycker att det är så lätt. De tittar på porrfilm, skrattar och säger att de älskar det, trots att nog ingen av dem egentligen förstår tjuvningen med de närgångna sexscenerna.

★ Tonårstiden är en jobbig tid för många. Det är en tid då tidigare utforskade vuxna områden, som till exempel sexualiteten, måste erövras på det ena eller andra sättet. Roudoudou och Romain är ibland väldigt utlevande och destruktiva i sina handlingar. Diskutera varför de handlar som de gör, till exempel när Roudoudou klär av sig inför Paulo. Kan eleverna förstå ungdomarnas handlande?

★ De flesta tonåringar söker efter en identitet och ett sätt att vara. Det är inte ovanligt att man i den åldern imiterar ett beteende hos någon man beundrar. Hur ska man kunna veta vem man är på riktigt, innerst inne? Vem skulle kunna hjälpa en sökande tjej eller kille att komma fram till det – en kompis, en förälder, en psykolog, eller måste man helt enkelt vänta tills man kommer fram till det på egen hand?

★ Roudoudou sjunger i duschen då Romain har kräcks på henne under deras första trevande försök till samlag. Romain själv siktar den imaginära pistolen mot tinningen. ”Det var bra men annorlunda”, sjunger Roudoudou och lägger på tjockt med smink, som för att markera att hon har tagit steget in i vuxenlivet. Diskutera varför hon är så glad trots att samlaget aldrig blev fullbordat.

★ I ena stunden vill ungdomarna vara vuxna och självständiga, i andra stunden behöver de sina föräldrars stöd och trygghet. Ge exempel på scener i filmen där de testat ett vuxet beteende och scener där det är tydligt att de fortfarande är barn som är beroende av sina föräldrar.

"När knoppar brister" handlar om de första fumliga sexuella erfarenheterna. Roudoudou & Romain provar lyckan.

Drömmen om kärleken

Som så många andra unga flickor drömmer Roudoudou om den stora kärleken. Hon vill träffa en man som hon kan vara sig själv inför. Hon svärmar för den dubbelt så gamle Paulo. När han skjutsar hem henne på mopedentantiserar hon om hans fantastiska egenskaper. "Du skrämmer mig inte, du gör mig inte illa, du gör inte narr av mig, du lyssnar och du ställer frågor om mig." Hennes tankar vittnar om hennes längtan efter att någon ska se henne på insidan, se hennes själ. Hennes erfarenhet är att killar i regel är självupptagna och låtsas vara säkra på sig själva fast de i själva verket inte alls är det.

Fantasierna om Paulo kommer dessvärre på skam. Han hånar henne och skrattar åt henne på sin fest, då tv-inslaget med henne sänds. Han gör narr av henne och han gör henne illa, vilket naturligtvis gör henne enormt besviken. I ren desperation börjar hon att klä av sig inför honom.

Roudoudou och Lila tror på livslång kärlek. En äldre man de ser på gatan framstår som idealmannen, som fortfarande tycks ha ett passionerat förhållande till sin fru. Men ingenting är vad det ser ut att vara. Strax därpå går mannen till badhuset med en yngre kvinna. Då flickorna med filmkameran i högsta hugg ställer honom till svars har han inte ens vett att skämmas. Han älskar kvinnor, säger han.

Romain tycker att livet är meningslöst. Han känner sig inte manlig nog för att flickorna ska vilja ha honom, bekänner han för Francis mamma. Också han önskar finna någon att

känna tvåsamhet tillsammans med, men hur ska han göra för att gå hem hos tjejerna? Kommer han att veta hur han ska göra när han till slut blir intim tillsammans med någon?

★ I tonåren är det vanligt att man beundrar någon på avstånd, utan att kanske egentligen känna personen i fråga, än mindre våga närma sig honom eller henne. Man skapar sig en idealiserad bild av vem personen är. Kan eleverna känna igen sig i Roudoudous sätt att idealisera Paulo? Varför faller hon för en så mycket äldre kille?

★ Romain och Francis fantiserar om att förföra varandras mammor. Vad finns det för lockelse i dessa äldre kvinnor? Är det ett sätt att utmana sin manlighet?

Föräldrar – bra att ha eller nödvändigt ont?

Roudoudou har ett klivet förhållande till sina föräldrar. Å ena sidan är relationen öppen och hon konfronterar dem rakt på sak med sina funderingar kring sex och samlevnad. Men när de inte svarar upp till hennes förväntningar på det sätt hon vill slå hon genast bakut. Hon vill närma sig dem på sina villkor. När föräldrarna själva försöker är det dömt att misslyckas. Hon anklagar sin mamma för att hon inte förstår någonting, att hon inte ser Roudoudou på riktigt. Det är anklagelser som säkert kan kännas hårda för en förälder. Många föräldrar försöker verkligen finnas till hands för sina barn, men får ändå höra att de är otillräckliga.

Romain bor tillsammans med sin mamma och misstänker henne för att ha ett lesbiskt förhållande med Francis mamma. De båda pojkarna tycks inte riktigt veta hur de ska handskas med denna misstanke. Ska de konfrontera sina mammor med den eller ska de helt enkelt omvända dem genom att förföra dem?!

★ En tonårsförälder kan ibland sättas på svåra prov. Det är kanske en hart när omöjlig uppgift att både finnas till för sina barn och hålla sig undan. Hur bör man vara som förälder? Tycks föräldrarna i filmen komma ihåg hur det var att vara ung?

★ Får en mamma verkligen vara lesbisk? Vad händer med hennes roll som mamma om hon plötsligt blir tillsammans med en annan kvinna? Kan de tankar Romain har kring sin egen könsidentitet ha att göra med funderingarna på mammans sexualitet?

Formspråk

I sitt formspråk experimenterar *När knoppar brister* med gränsdragningen mellan verklighet, fantasi och dröm. Många situationer i filmen är starkt tillspetsade och överdrivna. Ibland är man som betraktare inte säker på om någonting sker i filmens verklighet eller i någon av rollkaraktärernas fantasi. En sådan scen är till exempel på tåget då Roudoudou kysser Paulo. Skulle hon verkligen våga gå så långt i verkligheten? Som åskådare till filmen får vi höra Roudoudous tankar och besvärjelser. Vi får också se hennes drömmar i animerade sekvenser.

Somliga närbilder är ganska skruvade och ibland används slow motion för att förstärka det drömlika i en sekvens. Genom Roudoudous handkamera får vi skakiga subjektiva bilder från tonåringens eget perspektiv. I en dröm är Romain utklädd till en flicka, som ska köpa baguette.

★ Diskutera vad de olika formgreppen gör för upplevelsen av filmen. Känns det som fräscha grepp?

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Frankrike 2000

Originaltitel: Du poil sous les roses

Manus & regi: Jean-Julien Chervier, Agnès Obadia

Foto: Marie Spencer

Klippning: Nathalie Langlade, Raphaëlle Urtin

Musik: Nicolas Subréchicot

Animation: Sébastien Laudenbach

I ROLLERNA

Roudoudou – Julie Durand

Romain – Alexis Roucoud

Lila – Alice Houré

Francis – Jean-Baptiste Pénigault

Paulo – Laurent Godard

Jojo – Nicolas Duvauchelle

TEKNISKA UPPGIFTER

Speltid: 85 minuter

Format: 1,1:85

Ljud: Dolby DTS

Censur: Från 11 år

Svensk premiär: november 2002

DISTRIBUTION

Svenska Filminstitutet, Box 27 126,
102 52 Stockholm Tel 08-665 11 00,
fax 08-661 18 20 www.sfi.se